

OMGEVINGSVISIE VALKENBURG AAN DE GEUL EN DE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Inventarisatie van de Sustainable Development Goals (SDGs) die een rol spelen in de thema's van de omgevingsvisie in Valkenburg aan de Geul.

16 september 2020

INLEIDING

De 17 SDGs vormen het hart van de VN-Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling die in 2015 door alle lidstaten -dus ook Nederland- is omarmd. Zij omvatten de bekende pijlers 'people', 'planet' en 'prosperity', en voegen daar de pijlers 'peace' en 'partnerships' aan toe. De 17 hoofddoelen zijn nader uitgewerkt in 169 subdoelen. Het gebruik van de Global Goals geeft een breder perspectief op de leefomgeving weer. Maar niet alle aspecten van de 17 Global Goals hebben betrekking op de fysieke leefomgeving.

In de Praktijkproef Afwegingskader Omgevingsvisie van de VNG¹ is een selectie van 47 Global Goal-subdoelen gemaakt die een relevante connectie hebben met de leefomgeving in Nederlandse gemeenten. Deze subdoelen zijn vervolgens geclusterd tot 12 thema's die goed aansluiten bij de terminologie van de Omgevingswet en het decentrale omgevingsbeleid. In deze memo zijn deze thema's en subdoelen vervolgens vertaald naar de context van Valkenburg aan de Geul, waarbij een extra selectieslag heeft plaatsgevonden. Zo zijn de doelen over het beschermen van de zee- en kustecosystemen (doel 14) afgevalen. De overgebleven subdoelen zijn vervolgens geclusterd in thema's die een rol spelen in de omgevingsvisie voor Valkenburg aan de Geul.

¹ [Praktijkproef Afwegingskader Omgevingsvisie, VNG \(2020\)](#)

1.1 Thema Mobiliteit

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	11.2	<p>Veilige, betaalbare en duurzame vervoerssystemen voor iedereen, met name door uitbreiding van het openbaar vervoer.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen gebruik openbaar vervoer via multimodale systemen, • P&R-voorzieningen en fietsenstallingen rond (trein) en busstations • Ruimte voor fietsers (snelfietspaden) en voetgangers • Elektrificatie van het mobiliteitssysteem: emissie en geluidshinder beperken • Laadpunten voor elektrische fietsen en auto's • Plaats voor deelauto's en deeltaxi's • Voorrang van tram en bus op autoverkeer
	1.4	<p>Er tegen 2030 voor zorgen dat alle mannen en vrouwen, in het bijzonder de armen en de kwetsbaren, gelijke rechten hebben op economische middelen, alsook toegang tot basisdiensten, [...].</p> <ul style="list-style-type: none"> • Betaalbare toegang voor iedereen tot basisvoorzieningen en openbaar vervoer (e.g. voldoende OV haltes)
	3.6	<p>Aantal doden en gewonden in het verkeer verminderen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veilige inrichting van straten met voorrang voor voetgangers en fietsers, bijvoorbeeld via shared space principle • Autoluwe binnenstad en dorpskern • Snelheidsbeperkende maatregelen • Duidelijk markeren van fietspaden en voetpaden

1.2 Thema Groen, natuur en landschap

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	11.a	<p>Economische, sociale en ecologische verbanden ondersteunen tussen gebieden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groene stadsranden, landschappelijke verbindingen tussen bebouwde omgeving en buitengebied die ook dienen als ecologische verbindingzone
	11.4	<p>Beschermen van cultureel en natuurlijk erfgoed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Behoud en herstel van landschappelijke kernkwaliteiten en -structuren • Bescherming waardevolle, kwetsbare en open landschappen en natuur • Gebiedseigen karakter en kwaliteiten als uitgangspunt nemen bij ontwerp • Tegengaan van 'landschapserosie' door grote loodsen, leegstand en schaalvergroting in de landbouw

13.1

Het aanpassingsvermogen versterken aan met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen

- Hittestress tegengaan door aantrekkelijk groen, ook in sociaal kwetsbare wijken: parkjes, geveltuinen, stadstuinen, groene daken
- Waterberging en -afvoer verbeteren, opvangcapaciteit vergroten, ook bij woonhuizen waterberging verbeteren
- Herstel van groen-blauwe dooradering van het landschap, ook in bebouwd gebied
- Planten van bomen en (her)bebossing

15.1
15.2

Behoud, herstel en het duurzaam gebruik van zoetwaterecosystemen, waaronder bossen, heide, grondwaterlagen, moerassen en meren. Duurzaam beheer en revitalisering van bossen, ontbossing tegengaan en op duurzame manier (her)bebossen.

- Natuurinclusief ontwerpen en bouwen
- Emissies naar lucht, water en bodem uit landbouw, verkeer, industrie en bouw terugdringen; intensieve veehouderij en bedrijvigheid rond Natura2000-gebied (o.a. het Geuldal) verminderen
- peilbeheer inrichten op het voorkomen van uitdroging en bodemdaling
- Natuurvolgend of revitaliserend en 'klimaat slim' bosbeheer stimuleren
- Aanplant (laan)bomen, bossen en tiny forests in steden; bomenkap tot uiterste beperken en systematisch compenseren
- Bij boven- en ondergrondse (bouw)werkzaamheden en inrichting straten rekening houden met wortelstelsels bomen

15.5
15.8

Aftakeling natuurlijke leefgebieden en verlies van biodiversiteit stoppen en met uitsterven bedreigde soorten beschermen. Invasieve uitheemse soorten in land- en waterecosystemen beperken

- Ruimte voor flora en fauna om zich te ontwikkelen door adequate bescherming en samenhangende leefruimte; uitbreiding natuurareaal, ecologische verbindingzones, ook in bebouwd gebied waar mogelijk
- Heterogene opbouw van landschappen en bodembiodiversiteit
- Tegengaan van verstoring door trilling, geluid en licht; stiltegebieden
- Herstel van kruiden- en bloemrijke bermen door ecologisch groenbeheer en maaibeleid; natuurlijke oevers langs beken en waterlopen

2.4

Duurzame voedsel-productiesystemen garanderen en veerkrachtige landbouwpraktijken bevorderen die ecosystemen helpen behouden, de kwaliteit van land en bodem verbeteren en klimaatadaptatie ondersteunen.

- Ruimte bieden aan grondgebonden landbouw en vernieuwende initiatieven zoals pluktuinen; stimuleren van korte ketens en streekproducten en agrarisch natuurbeheer

1.3 Thema Water

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	11.4	<p>Slachtoffers en economische impact door (water)rampen verminderen, vooral voor inwoners in kwetsbare situaties</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waterrobuuste ruimtelijke inrichting m.b.v. natuurlijke systemen (ruimte voor de rivier, beekherstel) Verplaatsen van vitale infrastructuur; geen nieuwbouw in kwetsbaar (overstromings)gebied. • Hooggelegen vluchtplaatsen creëren • Draagkrachtig en goed functionerend bodemwater systeem in stedelijk en landelijk gebied, tegengaan van bodemdaling
	13.1	<p>Het aanpassingsvermogen versterken aan met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waterberging en -afvoer verbeteren, opvangcapaciteit vergroten, ook bij woonhuizen waterberging verbeteren • Herstel van groen-blauwe dooradering van het landschap, ook in bebouwd gebied
	6.1 6.4	<p>Veilig en betaalbaar drinkwater voor iedereen. Efficiënter watergebruik in alle sectoren; duurzame winning van zoetwater garanderen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraanwatergebruik bevorderen via aanleg openbare watertappunten • Gemeentelijk watergebruik zo efficiënt mogelijk maken, stimuleren en reguleren zuinig waterverbruik particulieren en industrie • Ontwerp van infrastructuur en gebouwen afstemmen op verwachte natheid/droogte en behoefte aan verkoeling • Gebruiksfuncties grondwater- en oppervlaktewater bij droogte prioriteren • Waterbuffers en strategische watervoorraden inrichten
	6.3 6.5	<p>Waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de productie en lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen te beperken, recyclage en veilig hergebruik van water verhogen. Geïntegreerd beheer van waterhulpbronnen, ook grensoverschrijdend</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteit van grondwater en oppervlaktewater beschermen via bronmaatregelen; bouwen met onschadelijke materialen • Riool overstorten tegengaan door afkoppelen regenwater • Hergebruik bevorderen door kleinschalige, decentrale waterzuivering (ook op wijkniveau en bij (boeren)bedrijven, bijvoorbeeld met gebruik van natuurlijke oplossingen als plantenzuivering • Omzetten van (gezuiverd) afvalwater in gietwater (bijvoorbeeld binnen tuinbouwgebied), grondstoffen (nutriënten, energie) of voor stedelijk recreatiewater en waterbalans (bijvoorbeeld peil van grachten bij droogte) • Aanleg natuurvriendelijke oevers en beekherstel; ecologische waterkwaliteit verbeteren door herstel leefgebied planten en dieren • Verbinden van infrastructuur boven en onder de grond; afstemmen beheer en onderhoud

1.4 Thema Economie

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	11.a	Economische, sociale en ecologische verbanden ondersteunen tussen gebieden <ul style="list-style-type: none"> • Voedselproductie voor de stad in directe omgeving; korte ketens (link met doel 2.4) • Economische clusters met goede OV-verbindingen en bereikbaarheid
	8.2	Economische productiviteit door diversificatie en innovatie, focus op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren <ul style="list-style-type: none"> • Economische ontwikkeling via lokale en regionale (innovatie-) clusters • Uitgifte bedrijventerreinen koppelen aan verduurzaming en innovatie • Aantrekkelijk ondernemings- en vestigingsklimaat als randvoorwaarde • Aanpak (winkel)leegstand via o.a. herbestemming
	8.5	Volledige werkgelegenheid en waardig werk voor iedereen, ook jonge mensen en mensen met een beperking <ul style="list-style-type: none"> • Uitgifte bedrijfslocaties afstemmen op werkaanbod in de omgeving • Toegankelijkheid werkplekken voor mensen met beperking • Functie vermenging wonen-werken in wijken • Goede bereikbaarheid bedrijfslocaties, ook met OV
	8.8	Veilige en gezonde werkomgeving voor iedereen, ook arbeidsmigranten <ul style="list-style-type: none"> • Veilige en gezonde inrichting werk/productiefaciliteiten en installaties • Aantrekkelijke, groene bedrijventerreinen die uitnodigen tot beweging, recreatie en ontmoeting • Stallingsruimte fietsen en elektrische laadpunten bij werkplekken • Fatsoenlijke accommodatie migrantenarbeiders
	2.4	Duurzame voedsel-productiesystemen garanderen en veerkrachtige landbouwpraktijken bevorderen die ecosystemen helpen behouden, de kwaliteit van land en bodem verbeteren en klimaatadaptatie ondersteunen. <ul style="list-style-type: none"> • Ruimte bieden aan grondgebonden landbouw en vernieuwende initiatieven zoals pluktuinen; stimuleren van korte ketens en streekproducten en agrarisch natuurbeheer
	12.3	Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst. <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen van Eerlijke Winkelroutes; Fair Trade gemeente zijn

12.5

Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

- Terugdringen en hergebruiken van afval in de gemeente via actieve bewustwordingscampagnes en goed bereikbare en betaalbare inzamelvoorzieningen, die aansluiten bij behoeften van bewoners en toeristen; zwerfvuil tegengaan
- Tegengaan (voedsel)verspilling, bijvoorbeeld door afspraken met horeca en winkeliers; experimenteer ruimte voor verwaarding van reststromen en composteren

1.5 Thema Toerisme en recreatie

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	8.9	<p>Duurzaam toerisme dat banen scheidt en bijdraagt aan lokale cultuur en streekproducten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aantrekkelijk netwerk van wandel- en fietspaden en -routes, gekoppeld aan lokale horeca, musea, gastronomie en producten • Behoud, herstel, ontsluiten en verbinden van waardevol landschap en erfgoed • Vergunning voor locaties, evenementen en accommodatieverhuur koppelen aan duurzaamheid, lokale economie en positieve effecten voor omwonenden; beperken van verstoring voor mens en natuur
	12.5	<p>Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terugdringen en hergebruiken van afval in de gemeente via actieve bewustwordingscampagnes en goed bereikbare en betaalbare inzamelvoorzieningen, die aansluiten bij behoeften van bewoners en toeristen; zwerfvuil tegengaan • Tegengaan (voedsel)verspilling, bijvoorbeeld door afspraken met horeca en winkeliers; experimenteer ruimte voor verwaarding van reststromen en composteren
	12.3	<p>Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen van Eerlijke Winkelroutes; Fair Trade gemeente zijn

1.6 Thema Sociaal en welzijn

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
-------------	---------	---------------------------------

	11.1	<p>Adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten voor iedereen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goede bereikbaarheid van dagelijkse voorzieningen als winkels, school, dagbesteding voor ouderen, huisartsenpraktijk, ook voor kleine kernen • Zorgen voor voldoende sociale huurwoningen
	11.7	<p>Veilige, toegankelijke, (groene) openbare ruimtes voor iedereen, vooral voor vrouwen, kinderen, ouderen en inwoners met een beperking.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toegankelijke openbare ruimte en gebouwen conform VN-verdrag • Toegankelijke trottoirs zonder versperring, met goede verlichting • Bereikbare dagelijkse voorzieningen voor alle doelgroepen • Autoluwe zones rond scholen en voorzieningen • Voldoende openbare toiletten, watertappunten en rustmogelijkheden • (Speel)groen, schaduw en buurtpleinen in alle wijken, water in de Stad • Veilige ruimtes door middel van voldoende verlichting
	4.a 4.2 4.7	<p>Toegankelijke onderwijsfaciliteiten en veilige, inclusieve leeromgeving.</p> <p>Voorschoolse zorg en opvoeding voor alle kinderen.</p> <p>Educatie voor duurzame ontwikkeling.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Passend aanbod van voor- en voorschoolse educatie, onderwijs voor kinderen, jongeren en volwassenen uit alle (doel)groepen • Toegankelijke, gezonde en veilige schoolgebouwen, bibliotheken • Sportvoorzieningen voor kinderen met een handicap • Aanwezigheid van musea, plekken voor natuureducatie, kinderboerderij
	10.2 10.7	<p>Sociale, economische en politieke inclusie van iedereen.</p> <p>Goed gepland en beheerd migratiebeleid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen van sociale cohesie in wijken via ruimtelijke planning, op basis van goed inzicht in positie kwetsbare groepen • Laagdrempelige ontmoetingsplekken (binnen en buiten) in iedere wijk • Fysieke ruimte bieden voor maatschappelijk en buurtinitiatief • (Gratis) voorzieningen voor buurtsport, cultuur en kunst
	3.3	<p>Mentale gezondheid en welzijn bevorderen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen van gezonde leefstijlen via het omgevingsbeleid: bereikbare en betaalbare voorzieningen voor sport, recreatie en ontmoeting in alle wijken; netwerk van wandel- en fietspaden; aantrekkelijke, groene en veilige inrichting van de openbare ruimte (GG 11, 15); terugdringen van milieuvervuiling, lawaai en hinder (GG 9, 12) • Zelfredzaamheid van ouderen en mensen met een beperking ondersteunen; eenzaamheid tegengaan; zorgen voor zinvolle dagbesteding, ook in kleinere kernen
	2.1	<p>Een einde aan honger en toegang tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel voor iedereen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen van buurtmoestuinen, stadslandbouw, voedselcoöperaties en de deelname daaraan van kwetsbare groepen

1.7 Thema Wonen

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	11.1	<p>Adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten voor iedereen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gevarieerd en gespreid aanbod van passende, goede (huur) woningen voor alle doel- en inkomensgroepen, ook in de binnenstad en kleinere kernen • Behoud en nieuwbouw van voldoende sociale huurwoningen • Ruimte voor innovatieve woon(/zorg)-vormen • Goede bereikbaarheid van dagelijkse voorzieningen als winkels, school, dagbesteding voor ouderen, huisartsenpraktijk, ook voor kleine kernen
	10.2 10.7	<p>Sociale, economische en politieke inclusie van iedereen. Goed gepland en beheerd migratiebeleid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen van sociale cohesie in wijken via ruimtelijke planning, op basis van goed inzicht in positie kwetsbare groepen • Woonruimte voor statushouders en adequate vluchtelingenopvang • Opvang kwetsbare groepen zoals daklozen
	13.1	<p>Het aanpassingsvermogen versterken aan met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bewustwording creëren bij bewoners en bedrijven; samen hittestress voorkomen met aantrekkelijk groen, zoals parkjes, stads- en geveltuinen, groene daken, tiny forests, ook in sociaal kwetsbare wijken (koppeling met 1.5)
	12.5	<p>Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recycling en hergebruik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terugdringen en hergebruiken van afval in de gemeente via actieve bewustwordingscampagnes en goed bereikbare en betaalbare inzamelvoorzieningen, die aansluiten bij behoeften van bewoners; zwerfvuil tegengaan

1.8 Thema Energie

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	7.1	<p>Betaalbare, betrouwbare en duurzame energie voor iedereen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energetische verduurzaming van bestaande particuliere en sociale (huur)woningen, bedrijfspanden en maatschappelijk vastgoed, op een wijze die voor iedereen betaalbaar is (ontzorging) en geen nadelige impact heeft op andere omgevingswaarden (zoals houtstook) • Energie- en klimaatneutrale of -positieve nieuwbouw • Omschakelen naar aardgasloze wijken • Gebruik van natuurlijke oplossingen voor verkoeling

- 7.2
- Verhoging van het aandeel hernieuwbare energie in het totale verbruik**
- Ruimte voor grootschalige en kleinschalige opwekking, conversie, opslag en transport van hernieuwbare energie, met heldere aanpak voor participatie en draagvlak en respect voor landschap
 - Optimale benutting van daken van woningen, bedrijfspanden, loodsen, schuren, parkeerplaatsen etc voor zonnepanelen in slimme combinatie met groen en andere functies
 - Capaciteit van het elektriciteitsnet verhogen

- 7.3
- De energie-efficiëntie snel vergroten**
- Met inwoners en bedrijven verminderen van energievraag via o.a. isolatie en energiezuinige technologie; handhaven EPC-waarde
 - Bij aanbesteding of via omgevingsbeleid sturen op duurzaam ontwerp en beheer van nieuw vastgoed;
 - Gebruik van restwarmte en groengas
 - Mogelijkheden voor warmte-koude-opslag optimaal benutten

1.9 Thema Architectuur en erfgoed

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	11.4	<p>Beschermen van cultureel en natuurlijk erfgoed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bescherming stads- en dorpsgezichten, (immobiel) erfgoed met cultuurhistorische waarde en archeologische waarden • Bouwkundige kwaliteit van gebouwen en openbare ruimte borgen • Leegstand tegengaan; herbestemming leegstaande monumentale panden • Behoud en herstel van landschappelijke kernkwaliteiten en -structuren • Bescherming waardevolle, kwetsbare en open landschappen en natuur • Gebiedseigen karakter en kwaliteiten als uitgangspunt nemen bij ontwerp • Tegengaan van 'landschapserosie' door grote loodsen, leegstand en schaalvergroting in de landbouw

1.10 Thema Milieu en ondergrond

Global Goal	Subdoel	Beschrijving en aandachtspunten
	3.9	<p>Terugdringen van ziekte en sterfte als gevolg van vervuilde lucht, water en bodem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimaal toepassing van wettelijke milieunormen voor alle economische bedrijvigheid, extra inspanning waar deze (ver) worden overschreden • Terugdringen fijnstof uit verkeer, houtstook, andere bronnen • Verduurzaming en sanering veestallen; geen uitbreiding veestapel als omgevingswaarden niet in orde zijn • Bodemsanering, in het bijzonder op humane spoedlocaties • Herstel biologische en chemische kwaliteit van grond- en oppervlaktewater • Herstel van organische stoffen in de bodem

- Waterkwaliteit beschermen met bronmaatregelen

11.6

De nadelige milieu-impact van steden reduceren (met aandacht voor luchtkwaliteit, het gemeentelijk en ander afvalbeheer)

- Milieuzones, autoluwe zones, snelheidsbeperking en terugdringen emissies in en rond de stad, in het bijzonder in wijken met de hoogste luchtvervuiling
 - aanleg van luchtfilterend groen op en rond gebouwen,
 - Optimale inzameling, scheiding en hergebruik van gemeentelijk afval, op een wijze die voor iedereen betaalbaar en toegankelijk is
- Gebruik van duurzame en circulaire materialen in de bouw

12.4

Milieuvriendelijk beheer van chemicaliën

- Regulering en beheer van gevaarlijke stoffen in productie en bouw
- Handhaving tegen dumpen chemisch afval
- Handhaving en voorlichting, gedragsverandering stimuleren;
- Gifstoffen in akkerbouw en tuinbouw vervangen door ecologische middelen

12.2

Duurzaam beheer en gebruik van natuurlijke hulpbronnen

- Grondstoffenstromen sluiten op stedelijk en gebiedsniveau door vraag en aanbod fysiek met elkaar te verbinden
- Materialen en grondstoffen steeds zo hoogwaardig mogelijk inzetten
- Terugwinning grondstoffen uit gemeentelijke afvalstromen en -water
- Preventie van storten vervuilde grond, slib of bouw materiaal